

DOI: 10.15421/151938

УДК: 352:353:005.2

Смарт-спеціалізація у стратегічному плануванні на регіональному та місцевому рівнях: витоки підходу та перспективи для України

Марина Сорока, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління, Національної академії державного управління при Президенті України

У статті здійснено огляд витоків підходу смарт-спеціалізації у стратегічному плануванні на регіональному та місцевому рівнях, яке визначено у «Методиці розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів». Визначено, що розумна спеціалізація повинна бути розроблена на основі низки ключових елементів, які мають бути чітко відображені в документах S3 і вичерпно пояснені розробниками. Акцентовано на тому, що застосування підходу смарт-спеціалізації у стратегічному управлінні на регіональному та місцевому рівнях в Україні потребує системних наукових досліджень у галузі науки публічного управління з метою розроблення комплексу наукових положень і методико-технологічного забезпечення окреслених процесів. Проаналізовано концепцію розумної спеціалізації, яка передбачає взаємозв'язок між наукою, освітою і економікою, хоча у контексті регіонального розвитку скоріше можна говорити про відносини між бізнесом, наукою і громадською сферою, відмінності в термінах спеціалізації, що присутні на регіональному рівні, підкреслюючи важливість утилізації рівня NACE 3 і 4. Виокремлено приклади пріоритетів у стратегіях смарт-спеціалізації трьох регіонів Європи. Автором сформульовано наукову проблему, що потребує вирішення найближчим часом, а також подано загальну характеристику трьох пілотних регіонів України як основи вибору смарт-спеціалізації. Виявлено, що науково-методичне забезпечення процесів упровадження смарт-спеціалізації залишається недостатнім, бракує як спеціалізованих прикладних наукових досліджень, так адресної допомоги конкретним регіонам і територіальним громадам.

Ключові слова: децентралізація, місцеве самоврядування, територіальна громада, стратегічне планування, стратегічне управління, публічне управління, смарт-спеціалізація, розумна (інтелектуальна) спеціалізація

Smart specialization in strategic planning regional and lokal levels: the sources of the approach and the prospects for Ukraine

Maryna Soroka, Dnepropetrovsk regional institute of public administration National academy for public administration under the President of Ukraine

The article presents the results of the classification gradation of forced migration from the conflict zone in the Donbas (previously-the ATO zone, then-the zone of OOS). Forced migration is migration flows caused by threats to life and well-being due to natural, man-made or political (for example, wars and ethnic conflicts) causes. The article makes use of signs classification gradation of forced internal migration in Ukraine: legal status of migrants, way of implementing the move, the number of migrants, the frequency of occurrence of acts of crossing, distance of migration, duration of stay in the new place of residence, voluntary and/or forced relocation, the reasons and goals of migration. The author came to the conclusion that the concept of "internally displaced persons" (IDPs) from a General point of view is not quite correct, since it describes quite heterogeneous groups of migrants who participate in different processes, with different goals, while it includes a passive parameter "displaced", which indicates the "object" role of migrants themselves and the active role of a third entity, which does not actually exist. We think it is more correct to use the concept of "forced internal migrants" in relation to immigrants from the ATO zone and/or the OOS, which is generally recognized in the world scientific community. It is established that forced internal migration in Ukraine has a "hybrid" character, at the same time being a group and clan (family), partly permanent (some migrants do not want to return to the places where they lived before the military conflict), partly temporary (some migrants returned in less than six

months), partly pendulum (some migrants periodically return to the conflict zone to work, and then again go to a new place of residence); migration from the conflict zone in Eastern Ukraine is political, military and economic, the main causes of which are the fighting, the economic crisis and the lack of work in the conflict zone.

Keywords: decentralization, local self-government, territorial community, strategical planning, strategical management, public administration, smart specialization, intellectual specialization

Смарт-специализация в стратегическом планировании на региональном и местном уровнях: истоки подхода и перспективы для Украины

Марина Сорока, Днепропетровский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

В статье сделан обзор истоков подхода смарт-специализации в стратегическом планировании на региональном и местном уровнях, которое определено в «Методике разработки, проведения мониторинга и оценки результативности реализации региональных стратегий развития и планов мероприятий по их реализации» и Постановлении Кабинета Министров Украины от 11 ноября 2015 г. № 932 «Об утверждении Порядка разработки региональных стратегий развития и планов мероприятий по их реализации, а также проведение мониторинга и оценки результативности реализации указанных региональная стратегий и планов мероприятий». Определено, что разумная специализация должна быть разработана на основе ряда ключевых элементов, которые должны быть четко отражены в документах S3 и исчерпывающе объяснены разработчиками. Акцентировано на том, что применение подхода смарт-специализации в стратегическом управлении на региональном и местном уровнях в Украине требует системных научных исследований в области науки публичного управления с целью разработки комплекса научных положений и методико-технологического обеспечения определенных процессов. Проанализирована концепция разумной специализации, которая предусматривает взаимосвязь между наукой, образованием и экономикой, хотя в контексте регионального развития можно скорее говорить об отношениях между бизнесом, наукой и общественной сферой, различиях в сроках специализации, присутствующих на региональном уровне, подчеркивая важность утилизации уровня NACE 3 и 4. Выделены примеры приоритетов в стратегиях смарт-специализации трех регионов Европы. Автором сформулирована научная проблема, которая требует решения в ближайшее время, а также представлена общая характеристика трех пилотных регионов Украины как основы выбора смарт-специализации. Выявлено, что научно-методическое обеспечение процессов внедрения смарт-специализации остается недостаточным, не хватает как специализированных прикладных научных исследований, так адресной помощи конкретным регионам и территориальным общинам.

Ключевые слова: децентрализация, местное самоуправление, территориальная община/громада, стратегическое управление, стратегическое планирование, публичное управление, смарт-специализация, разумная (интеллектуальная) специализация

Постановка проблемы

Починаючи з 2015 р., в Україні на державному рівні визначено необхідність упровадження «смарт-спеціалізації» [3; 7]. Як визначено у «Методиці розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації», «впровадження смарт-спеціалізації у стратегічне планування розвитку регіону здійснюється з метою: забезпечення сталого розвитку регіону; підвищення ефективності управління інно-

ваційними процесами у регіоні; створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності; підвищення рівня інноваційної та інвестиційної активності регіону» [15].

У Постанові Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» визначено, що «не менше ніж одна стратегічна ціль регіональної страте-

гії визначається на засадах смарт-спеціалізації та передбачає інноваційний розвиток пріоритетних видів економічної діяльності регіону, підвищення рівня конкурентоспроможності регіону» [3]. Зазначений підхід є визнаним і широко апробованим у Європейському Союзі: у 12 країнах на регіональному та національному рівнях розроблено понад 120 стратегій смарт-спеціалізації [5].

У 2016 р. Платформа S3 (Smart Specialisation Platform) [15] розпочала пілотний проект на тему «Розумна спеціалізація та організаційний розвиток у країнах-учасниках розширення та Н2020» (у межах заходів з розширення та інтеграції, E&IA), що формально є частиною JRC WP 2017 [14]. Загальною метою цього пілотного проекту є аналіз та підтримка можливостей стратегічного управління в Україні з особливим наголосом на картографуванні та процесі відкриття підприємницької діяльності.

Ця діяльність покликана забезпечити основу для застосування «Стратегії інтелектуальної спеціалізації» у розробці інноваційної політики як на національному, так і на регіональному рівні. Проект спрямований на здійснення попереднього аналізу економічного, інноваційного та наукового потенціалу трьох пілотних регіонів України: Харківської, Одеської та Запорізької областей. Аналіз і візуалізація цих вимірів ретранслює статистичні дані в NACE-код 4, Nuts 2 для всіх відповідних регіонів. Проте виникла низка проблем, зокрема, обмежена доступність даних та відсутність окремих груп даних у наявних звітах Національного бюро статистики України і міжнародних базах даних вільного доступу. Як наслідок, завершення попереднього аналізування уповільнюється необхідністю верифікації даних, а також змінення окремих груп статистичних даних якісними відгуками, що мають бути підготовлені ключовими національними та регіональними експертами, суб'єктами регіонального та місцевого розвитку, регіональними та місцевими органами влади [3].

Таким чином, актуалізується проблема, яка характеризується протиріччям між загальною потребою застосування підходу смарт-спеціалізації у стратегічному управлінні в Україні на регіональному та місцевому рівнях і недостатністю концептуального та методичного забезпечення цих процесів.

Аналіз досліджень і публікацій

Питанням регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації приділяли увагу Я. Бжуска [1], В. Белявцева [2], С. Грошев [4], С. Горблюк [5], І. Дунаєв [6], Т. Косенкова [7], Т. Маматова [11], Д. Хрипунова [2], М. Федяєва [9], Т. Черепова [10], І. Чикаренко [11], О. Яцюк [12] та інші.

На думку В. Белявцевої та Д. Хрипунової, «на основі дослідженого досвіду впровадження RIS3 у регіонах європейських країн серед основних викликів виділено такі як: пріоритизація регіональної політики, створення інноваційних систем та створення інституційних рамок для впровадження смарт-спеціалізацій. На основі розглянутих викликів можна запропонувати механізми їх подолання, враховуючи особливості регіональної економічної політики та наявний потенціал локальних територіальних утворень в Україні. В рамках викликів найбільш значимою проблемою щодо впровадження смарт-спеціалізації є невідповідність планування та реалізації» [2].

У дослідженні Т. Косенкової [7] розумна спеціалізація не означає революції у розвитку політики Європейського Союзу. Це концепція вдосконалення наявних методів стимулювання економічного розвитку шляхом зростання конкуренції та інноваційного підприємництва.

І. Чикаренко і Т. Маматова у монографії [11] зазначають, що конкурентоспроможність регіону безпосередньо залежить від успішності діяльності місцевого самоврядування та конкурентоспроможності територіальних громад, що мешкають на цій території та користуються усіма її суспільними благами, а також обґрунтовують методоло-

гічний базис забезпечення конкурентоспроможності територіальної громади, зокрема, на основі смарт-спеціалізації відповідної регіональної стратегії розвитку.

На думку Т. Косенкової, у межах пошуку форм і методів модернізації економіки та прискорення інноваційного розвитку регіонів України в умовах децентралізації управління доцільно вивчити досвід європейських країн щодо розробки регіональних стратегій розумної спеціалізації, дослідити інституціональні аспекти впровадження цього підходу в стратегічному управлінні регіональним розвитком в Україні, з використанням можливостей приєднання до Європейської Платформи для підтримки розробки стратегії розумної спеціалізації. Наявні формальні і неформальні кластери можуть бути залучені як на етапі розробки, так і при реалізації стратегій розумної спеціалізації. Для цього необхідно виявити в регіонах ці кластери, провести їх бенчмаркінг, результати якого можуть бути використані для визначення регіональних моделей спеціалізації і оцінки потенціалів різних видів економічної діяльності в регіонах [7].

Таким чином, в експертних колах триває дискусія щодо методологічних аспектів та можливих підходів щодо адаптації європейських практик смарт-спеціалізації в Україні. Зазначене зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у сфері поширення та забезпечення успішності даного підходу. Зважаючи на це, **метою статті** є здійснення огляду витоків підходу смарт-спеціалізації у стратегічному плануванні на регіональному та місцевому рівнях та окреслення перспектив впровадження смарт-спеціалізації в Україні.

Виклад основного матеріалу

Термін «смарт-спеціалізація» в українському законодавстві вперше з'явився в 2018 р. Так, відповідно до змін, внесених до «Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніто-

рингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» [8], а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії і виконання плану заходів, зокрема, на засадах смарт-спеціалізації.

«Смарт-спеціалізація – підхід, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні» [8].

Концепція розумної спеціалізації передбачає взаємозв'язок між наукою, освітою і економікою, хоча у контексті регіонального розвитку можна швидше говорити про відносини між бізнесом, наукою і громадською сферою. Відповідно до цих відносин мета розумної спеціалізації – це оптимальне використання потенціалу окремих регіонів і країн через найбільше пристосування можливих напрямів розвитку науки і освіти у цих регіонах або країнах до їх конкретних соціально-економічних умов. Тобто спрямування державного втручання у такі ініціативи, заходи і проекти, які уможливають спеціалізацію у цьому регіоні або країні, або розвиток базових технологій чи продуктів і послуг з використанням цих технологій. Суспільна роль уряду не є вибором тієї чи іншої спеціалізації, участь у залученні різних партнерів у процесі формування спеціалізації, виявленні додаткових інвестицій у нові спеціалізації та розширення ділових контактів у межах технологій та загальне застосування різними партнерами [1].

Відповідно до «Реформованої Політики єдності Європейської Комісії» Стратегія розумної спеціалізації повинна бути розроблена на основі низки ключових елементів, які мають бути чітко відображені в документах S3 і вичерпно пояснені розробниками [15].

Інтелектуальна спеціалізація – це місце-

вий підхід, який означає, що він будується на активах і ресурсах, доступних регіонам і державам-членам, і на їх специфічних соціально-економічних викликах, щоб визначити унікальні можливості для розвитку і зростання.

Мати стратегію – означає зробити вибір для інвестицій. Держави-члени і регіони повинні підтримувати лише обмежену кількість чітко визначених пріоритетів для інвестицій на основі знань та/або кластерів. Спеціалізація означає зосередження на конкурентних силах та реалістичних потенціалах зростання, що підтримуються критичною масою діяльності та підприємницькими ресурсами.

Визначення пріоритетів не повинно бути процесом «зверху вниз», «вибираючи переможця». Це має бути інклюзивний процес залучення зацікавлених сторін, орієнтований на «відкриття підприємницької діяльності», який є інтерактивним процесом, в якому ринкові сили та приватний сектор відкривають та виробляють інформацію про нові заходи, і уряд оцінює результати та надає можливість цим суб'єктам реалізацію цього потенціалу.

Стратегія повинна охоплювати широке уявлення про інновації, підтримку технологічних, а також практичних та соціальних інновацій. Це дозволить кожному регіону та державам-членам формувати політичний вибір відповідно до їх унікальних соціально-економічних умов.

Належна стратегія повинна містити надійну систему моніторингу та оцінки, а також механізм перегляду для оновлення стратегічного вибору.

Розробники стратегії повинні також враховувати, що причиною, чому S3 стала попередньою умовою для інвестицій ЄФРР у дослідження та інновації, було забезпечення коштів ЄФРР:

– вписуватися в загальну науково-дослідну та інноваційну політику (як зазначено у флагамані Інноваційного союзу);

– «особливості ефективних національних та регіональних науково-інноваційних систем»;

– доповнити наявне національне або регіональне фінансування та управління і правові заходи, які є частиною їхньої політики;

– підтримувати ефективні заходи, що забезпечують стимули для приватних інвестицій у дослідження та інновації [15].

Стратегії інтелектуальної спеціалізації полягають у тому, щоб дозволити регіонам перетворити свої потреби, сильні сторони та конкурентні переваги на ринкові товари та послуги. Вони мають на меті визначити пріоритетність державних інвестицій у дослідження та інновації через підхід «знизу вгору» для економічної трансформації регіонів, спираючись на регіональні конкурентні переваги та полегшення ринкових можливостей у нових міжрегіональних та європейських ланцюгах цінностей. Вони допомагають регіонам передбачати, планувати і супроводжувати процес економічної модернізації (табл. 1).

Стратегії на основі смарт-спеціалізації часто містять традиційні сектори, такі як: сільське господарство, лісове господарство, туризм і текстиль, які розвиваються за рахунок додаткових інновацій. Але вони також містять сектори, пов'язані з розгортанням ключових технологій, інновацій у сфері послуг та ефективних рішень у сфері енергетики, транспорту, навколишнього середовища, кругової економіки, нанотехнологій та здоров'я, які можуть створити абсолютно нові ринки та галузі. Стратегії будуються на спільному процесі, який полегшує інновації, що керуються попитом, і колективні рішення [13].

Результати показують, що економіка України охоплює як «легкі», трудомісткі підсектори, такі як: текстильне та агропромислове виробництво, деревообробка, гума та пластмаса; і «важкі», капітальні та технологічні підсектори: переробку або виробництво літаків.

Таблиця 1

Приклади пріоритетів у стратегіях смарт-спеціалізації трьох регіонів Європи

Країна	Регіон	Потреба або проблема	Приклад пріоритету смарт-спеціалізації
Іспанія	Естремадурі	Відсутність спроможності задовольнити ринковий попит під час пікового сезону	Розвиток високотехнологічного землеробства через спільну участь фермерів і дослідників у спеціалізованій європейській мережі
Італія	Емілія-Романья	Забезпечення здоров'я та благополуччя	Розвиток ключових технологій біомедицини для розроблення спеціальних прецизійних присадок та імплантатів
Фінляндія	Лапландія	Забезпечення сталого розвитку і створення робочих місць	Забезпечення провідних позицій регіону в експлуатації та комерціалізації природних ресурсів Арктики

Джерело: підготовлено автором за матеріалами [13].

Згідно з недавнім дослідженням, проведеним Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на національному рівні, якщо «легкі» галузі промисловості мають меншу вагу в національній економіці, хоча в середньому ці підсектори зростали швидше, ніж важкі до 2013 р., з'являються нові сфери потенційного економічного розвитку. Промисловість у 2013 р. складала 26 % промислових продажів і є найбільшим підсектором національної промисловості: цей підсектор демонструє значну вагу в усіх регіонах України, перетворюючись на міжрегіональний, швидкозростаючий сектор спеціалізації. Крім традиційної сільськогосподарської діяльності, харчова промисловість становила 26 % промислових продажів у 2013 р. і є найбільшим підсектором національної промисловості: цей підсектор демонструє значну вагу у всіх регіонах України, перетворюючись на міжрегіональний, швидкозростаючий сектор спеціалізації. Іншим

підсектором, який також є «міжрегіональним», є машинобудівний. У 2013 р. цей сектор становив у середньому 10–15 % продажів у всіх регіонах [3].

Більш детальний аналіз вказує на наявність відмінностей у термінах спеціалізації, що присутні на регіональному рівні, підкреслюючи важливість утилізації рівня NACE 3 і 4. Так три аналізовані пілотні регіони демонструють «спільне коріння» та подібні риси порівняно з глобальною національною економікою, але можна визначити і субсекторальні спеціалізації (табл. 2).

Результати аналізування вказують на те, що спільну базу представляють металургійна та хімічна промисловість, виробництво обладнання, харчова промисловість (особливо для Харкова та Одеси, транспортний сектор). Водночас, у кожному регіоні існує відповідна специфіка, яка може стати основою «смарт-спеціалізації».

Таблиця 2

Загальна характеристика трьох пілотних регіонів України як основа вибору смарт-спеціалізації

Пілотний регіон	Спільні характеристики	Субсекторальні спеціалізації
Харків	Провідний промисловий регіон України. Регіональна економіка кон'югує традиційну важку промисловість, напр. виробництво металу та транспорту (військові транспортні засоби та спортивні судна), металів (зокрема, дорогоцінні метали) та інших виробництв неметалевих корисних копалин, а також легких галузей, таких як: агропродовольча, текстильна та у деревному секторі.	Обладнання, хімікати, пластмаси, фармацевтичні та медичні підсектори також представляють регіональні напрямки спеціалізації як з точки зору економічного, так і інноваційного потенціалу. Активно спеціалізується на видобутку природного газу, виробництві фармацевтичної продукції, виробництві оптичних приладів, виробів та обладнання, а також оптичних волокон.
Одеса	Один з найбільш експортуючих регіонів України. Традиційно сильними є машинобудівельна галузь, хімічна промисловість, а також сільськогосподарська діяльність, харчова промисловість	Завдяки Одеському порту економіка багата і диверсифікована: регіон має сильну спеціалізацію у виноробній та харчовій промисловості, у секторі устаткування, у виробництві хімічних продуктів виробництво неметалевих виробів, транспорт (наприклад, ремонт і технічне обслуговування суден), у текстильній промисловості та промисловості деревних виробів, виробництво побутових електронних приладів, виробництво волоконно-оптичних кабелів, виробництво оптичних приладів і фотографічного обладнання, виробництво іграшок та ігор, сектор охорони здоров'я та промисловість обробки небезпечних відходів.
Запоріжжя	Ключовий промисловий регіон України, регіональна економіка орієнтована на традиційні важкі сектори, такі як: виробництво електроенергії та металу, хімічна продукція, транспортний сектор (повітряні та космічні літаки, автомобілі) та виробництво електроенергії.	Що стосується легкої промисловості, то в регіоні спостерігається значний рівень спеціалізації в галузі будівництва обладнання, у виробництві сільськогосподарської та лісозаготівельної техніки, деревних виробництв (вуглецевий папір і декалькоманія, виробництво дерев'яної тари), а також виробництво робочого одягу та технічного текстилю. Морський промисел також є сектором спеціалізації для регіону

Джерело: підготовлено автором за матеріалами [3].

Висновки та перспективи подальших досліджень

1. На сучасному етапі розвитку нашої держави на регіональному та місцевому рівнях активізуються процеси забезпечення сталого розвитку, підвищення ефективності управління інноваційними процесами, створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності, підвищення рівня інноваційної та інвестиційної активності. Результативність та ефективність зазначених процесів може бути підвищена, якщо не менше ніж одна стратегічна ціль стратегії регіонального/ місцевого розвитку буде визначена на засадах смарт-спеціалізації, яка зумовлює конкурентоздатність даної території.

2. Стратегії регіонального та місцевого розвитку, що розроблені на основі смарт-спеціалізації, є потужним інструментом, який допомагає перевести пріоритети політики, що вироблена на рівні наднаціональних об'єднань та національному рівні, на регіональний та місцевий рівень, створюючи зв'язки в межах більш широких інноваційних екосистем та заохочуючи соціальні інновації. Вони сприяють підвищенню конкурентоспроможності та стійкості економіки території до глобалізації, а також забезпеченню генерування ресурсів, що необхідні для забез-

печення переваг інноваційного розвитку.

3. Науково-методичне забезпечення процесів упровадження смарт-спеціалізації залишається недостатнім, бракує як спеціалізованих прикладних наукових досліджень, так адресної допомоги конкретним регіонам і територіальним громадам.

4. Водночас існують апробовані практики Європейського Союзу, а також практики територій-учасниць пілотного проекту в Україні (Харківська, Одеська та Запорізька області), які вже почали накопичувати досвід використання підходу смарт-спеціалізації. Цей досвід потребує ретельного вивчення задля трансферу в інші території України.

5. У статті сформульовано наукову проблему, що потребує вирішення найближчим часом, а також подано загальну характеристику трьох пілотних регіонів України як основи вибору смарт-спеціалізації.

Подальше застосування підходу смарт-спеціалізації у стратегічному управлінні на регіональному та місцевому рівнях в Україні потребує системних наукових досліджень у галузі науки публічного управління з метою розроблення комплексу наукових положень і методико-технологічного забезпечення окреслених процесів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Бжуска Я., Пика Я. Розумна спеціалізація регіону // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2012. – № 749. – С. 362-366. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/25853/1/65-362-366.pdf>.
2. Белявцева В. В. Хрипунова Д. М. Ключові виклики реалізації стратегії смарт-спеціалізацій в Україні // Розвиток підприємництва в Україні : безпека здійснення господарської діяльності : матеріали круглого столу. – Режим доступу: http://ndipzir.org.ua/conference/2018/12/14/Beliavtseva_Khrupunova.pdf.
3. Впровадження методик смарт-спеціалізацій для України. – Режим доступу: <https://investment.zoda.gov.ua/uk/vprovadgennya-metodiki-smart-speci-alizaciy-dlya-ukraini>.
4. Горблюк С. Процес розробки стратегії формування регіональної інноваційної системи // Evropský politický a právní diskurz. – 2017. – Svazek 5. – 2. vydání. – С. 48-53.
5. Грошев С. В. Управління смарт-спеціалізацією фермерських господарств як стратегічний напрям підвищення ефективності використання земельних ресурсів // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 2. – С. 217-225.
6. Дунаев І. В. Ціннісні цілі модернізації регіональної економіки крізь призму принципу «розумної спеціалізації» // Аналітика і влада. – 2014. – № 9. – С. 260-266.
7. Косенкова Т. В. Перспективи розвитку SMART-спеціалізації у Харківській області // Соціальна економіка. – Вип. 53 (1). – Харків, 2017. – С. 76-80.
8. Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її

реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листоп. 2015 р. № 931. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015>.

9. Федяєва М. С. «Розумна» спеціалізація як інструмент трансформації національної економіки (теоретичний аспект) // Наук. журнал : Причорноморські економічні студії. – Одеса, 2018. – Вип. 26 (1). – С. 87-92.

10. Черепова Т. Smart-спеціалізація як новий інструмент регіональної політики // VEZHA. – Режим доступу: <https://vezha.net.ua/economy/smart-specializaciya-yak-novij-instrument-regionalnoyi-politiki/>.

11. Чикаренко І. А., Маматова Т. В. «Розумна спеціалізація» як цільовий орієнтир стратегічного розвитку територіальних громад // Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities. – Collective monograph. – Poland: Publishing House «Baltija Publishing», 2019. – С. 406-420.

12. Яцюк О.С. Smart-спеціалізація розвитку регіону як важливий напрям підвищення його конкурентоспроможності та інноваційної активності // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. – 2018. – № 2. – С. 54-60. – Режим доступу: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/7015/1/54.pdf>.

13. Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions Strengthening Innovation in Europe's Regions: Strategies for resilient, inclusive and sustainable growth COM (2017) 376 final. Retrieved from: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/com_2017_376_2_en.pdf.

14. JRC 2016-2017 Work Programme. Retrieved from: <http://eu-isciii.es/wp-content/uploads/2016/03/JRC-WP-detallado-2016-2017.pdf>

15. Smart Specialisation Platform – Europa EU. Retrieved from: <http://s3.platform.jrc.ec.europa.eu/>.

REFERENCES

1. Bzhuska, Ya., & Pyka, Ya. (2012). Rozumna spetsializatsiia rehionu [Smart specialization of the region]. *Proceeding of the National University «Lviv Polytechnic»*, 749, 362-366 [in Ukrainian].

2. Beliaitseva, V. V., & Khrypunova, D. M. (2018). Kliuchovi vyklyky realizatsii stratehii smart-spetsializatsii v Ukraini [Key Challenges for the Implementation of the Smart Specialization Strategy in Ukraine]. *Proceedings from Round Table: Entrepreneurship development in Ukraine: security of economic activity*. Retrieved from: http://ndipzir.org.ua/conference/2018/12/14/Beliaitseva_Khrypunova.pdf [in Ukrainian].

3. Vprovadzhennia metodyky smart-spetsializatsii dlia Ukrainy [Implementation of smart specialization methodology for Ukraine]. Retrieved from: <https://investment.zoda.gov.ua/uk/vprovadzhennia-metodyky-smart-speci-alizatsiy-dlya-ukraini> [in Ukrainian].

4. Horbliuk, S. (2017). Protses rozrobky stratehii formuvannia rehionalnoi innovatsiinoi systemy [Process of developing a strategy on formation of regional innovation system]. *Evropský politický a právní diskurz [European political and law discourse]*, 5 (2), 48-53 [in Czech].

5. Hroshev, S. V. (2018). Upravlinnia smart-spetsializatsiieiu fermerskykh hospodarstv yak stratehichniy napriam pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia zemelnykh resursiv [Management of farms smart specialization as the strategic line for increasing efficiency of land resources using]. *Ukrainian Journal of Applied Economics*, 3 (2), 217-225 [in Ukrainian].

6. Dunayev, I. V. (2014). Tsinnisni tsili modernizatsii rehionalnoi ekonomiky kriz pryizmu pryntsyphu “rozumnoi spetsializatsii” [Value goals of modernization of the regional economy in the light of the principle of “smart specialization”]. *Analytics and power*, 9, 260-266 [in Ukrainian].

7. Kosenkova, T. V. (2017). Perspektyvy rozvytku SMART-spetsializatsii u Kharkivskii oblasti [Prospects for SMART specialization development in Kharkiv region]. *Social economics*, 53 (1), 76-80 [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku Ukrainy i planu zakhodiv z yii realizatsii, a takozh provedennia monitorynhu ta otsinky rezultatyvnosti realizatsii zaznachenykh Stratehii i planu zakhodiv : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 lystop. 2015 r. № 931 [On approval of the Procedure for development of the State Strategy for Regional Development of Ukraine and the plan of measures for its implementation, as well for monitoring and evaluation of the effectiveness of the implementation of the said Strategy and plan of measures : Resolution of the Cabinet of Ministers of November 11, 2015 No. 931]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015> [in Ukrainian].

9. Fediaieva, M. S. (2018). «Rozumna» spetsializatsiia yak instrument transformatsii natsionalnoi ekonomiky (teoretychnyi aspekt) [“SMART” specialization as an instrument for transformation of the National economy (theoretical aspects)]. *Black Sea Economic Studies*, 26 (1), 87-92 [in Ukrainian].

10. Cherepova, T. *Smart-spetsializatsiia yak novyi instrument rehionalnoi polityky [Smart specialization as a new tool of regional policy]*. VEZHA. Retrieved from: <https://vezha.net.ua/economy/smart-specializaciya-yak-novij-instrument-regionalnoyi-politiki/> [in Ukrainian].

11. Chykarenko, I. A., & Mamatova, T. V. (2019). «Rozumna spetsializatsiia» yak tsilovyi oriientyr stratehichnoho rozvytku terytorialnykh hromad [«Smart specialization» as a target guideline for strategic development of territorial communities]. *Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities: collective monograph. Poland: Publishing House «Baltija Publishing»* [in Poland].

12. Yatsiuk, O. S. (2018). Smart-spetsializatsiia rozvytku rehionu yak vazhlyvyi napriam pidvyshchennia yoho konkurentospromozhnosti ta innovatsiinoi aktyvnosti [Smart-specialization of regional development as an important direction of improvement its competitiveness and innovative activity]. *Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economic and Management in the Oil and Gas Industry)*, 2, 54-60. Retrieved from: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/7015/1/54.pdf> [in Ukrainian].

13. Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions Strengthening Innovation in Europe's Regions: Strategies for resilient, inclusive and sustainable growth COM (2017) 376 final. Retrieved from: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/com_2017_376_2_en.pdf.
14. JRC 2016-2017 Work Programme. Retrieved from: <http://eu-isciii.es/wp-content/uploads/2016/03/JRC-WP-detallado-2016-2017.pdf>
15. Smart Specialisation Platform – Europa EU. Retrieved from: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>.

Сорока Марина Анатоліївна

Аспірант

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
49044, м. Дніпро, вул. Гоголя, 29

Soroka Maryna

PhD student

Dnipropetrovsk regional institute for public administration National academy for public administration under the President of Ukraine
29, Gogol Str., Dnipro, 49044, Ukraine

Email: marupsoroka@gmail.com

Цитування: Сорока М. А. Смарт-спеціалізація у стратегічному плануванні на регіональному та місцевому рівнях: витоки підходу та перспективи для України/ М. А. Сорока // Аспекти публічного управління. – 2019. – Т. 7 – № 8. – С. 20-29.

Citation: Soroka, M.A. (2019). Smart-spetsializatsiia u stratehichnomu planuvanni na rehionalnomu ta mistsevomu rivniakh: vytoky pidkhodu ta perspektyvy dlia Ukrainy [Smart specialization in strategic planning regional and lokal levels: the sources of the approach and the prospects for Ukraine]. *Public administration aspects*, 7(8), 20-29.

Стаття надійшла / Article arrived: 15.07.2019

Схвалено до друку / Accepted: 18.08.2019